

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsacega meseca, in stane vse leto 3 gold., pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo. — Naročnina in oznanila pošiljajo se založništvu v Milic-evo tiskarno v Ljubljani.

Štev. II.

V Ljubljani, 1. junija 1883. l.

XXIII. leto.

Učitelj naj mej ljudstvom kaj veljá.

(Spisal Fr. Jamšek.)

Če učitelj mej ljudstvom hoče kaj veljati, ako hoče vsestransko spoštovanje uživati, je pred vsem treba, da živi v soglasji s se svojo vestjo, — s cesarskimi in verskimi postavami. Prva teza bi se tedaj glasila: Nravno-nabožno življenje.

Učiteljstvo prišteva se izobražencem. — Te odlike pa je le tisti učitelj (tista učiteljica) vreden, kateri je svoji nalogi popolnoma kos, — ki ne skrbi za dušno hrano svojo nič manj, nego za telesno, in kateri se tudi v „boljših“, t. j. omikanih, družbah lahko neprisljano giblje. Druga teza bi tedaj bila: Prisvojitev potrebnih vednosti, gojitev znanosti, zahajanje v omikane družbe.

Naj si bo učitelj res npravno-nabožen, nij vsestransko izobražen, vender ne bo mej ljudstvom mnogo veljal, če so njegovi uspehi v šoli le slabi, ako ne zadostuje dotičnim učnim načrtom in postavam. Iz tega izvira tretja teza, namreč: Vestno učiteljevanje v okviru dotičnih postav.

„Ali ste prišli gledat trst, katerega veter poljubno sim in tje majè?“ — Te besede naj bi si k srcu vzeli zlasti oni učitelji in učiteljice, kateri svojo plašč tako radi po vetru obračajo. Omahljiv, nezanesljiv in ustrašljiv učitelj nij mož; tisti, ki bi vsakemu rad prav storil, kakor oni oče se svojim sinom na oslu, — tudi nij vreden tega častnega imena; najmanj pa ga je vreden oni učitelj — vzgojitelj, kateri svojo mater, svoj rod, svoj narod zataji, samo, da svoj namen doseže. Tak učitelj (o ironija!) naj od samostalnih in zavednih ljudi spoštljivosti ne pričakuje. Zrno ljudstva bo značajnega učitelja — moža vedno bolj spoštovalo, kakor veternjaka, in ko bi bil ta tudi drugače zmožnejši od onega. Le značajnik tudi še po svoji smrti živeti more, kajti: „Čas je veter, ki pleve razpihava in le zrnje pušča“.

»Pot ravna, vedi, prava je edina,
Nje v vsem dejanji drži se zvestó;
Hinaavstvo, laž je greha korenina,
Resnica naj nad vse ti sveta bó!
Kar misliš v srci, to v dejanji kaži,
Ne sebi, drugim se nikdar ne laži.«

(Boris Miran.)

Četrta teza, tedaj je: Trdni značaj.

Marsikateri učitelj ima vse do zdaj navedene lastnosti, je tudi po vednosti čislán, ali ubožstvo ga tare, in siromaštvo plitvim glavam, katerih je pa žalibože ne

malo na 'svetu, prav slabo imponira. Taki pravijo — dokaz, da živimo v času materijalizma — da človek veljá le toliko, kolikor premore (plača). Žalostno! — Učitelj naj torej tudi skrbi za to, da revščini, siromaštvu pot v svojo hišo po mogočnosti zajezi. Ako mu njegova služba kot učitelju premalo nese, poskrbeti mu bo pa stranskih dohodkov, na pr. orgljarstvo, občinsko tajništvo, poučevanje na dómu (ako se plača), zavarovanje na življenje (priporočila vredna závoda sta: „Österr. Beamtenverein“, „Slavija“), izdanje kake potrebne, koristne knjige (?), prodaja mladih dreves iz lastne drevesnice in vinskih trt iz trsnice i. t. d. Njegova soproga naj bi prevzela pouk v ročnih delih; v krajih brez pravih prodajalnic naj bi morda imela kaj male trgovine i. t. d. V povzdigo gmotnega stanja pomaga pa tudi ne malo skromno in varčno življenje. Če izdaš n. pr. na dan brezpotrebno le 10 kr., znese to na leto gl. 365, v desetih letih gl. 365, v tridesetih letih, pa celih gl. 1095, ako obresti ne prištevamo! Ali bi ne bila to lepa pomoč po 30letnem učiteljevanji? — Peta teza se bo tedaj glasila: Skrb za izboljšanje svojega gmotnega stanja.

Ako živi družina učiteljeva skromno in ako si kupuje le to, česar se tvegati ne more, ne pa vsega onega, česar bi bilo znabiti potreba, ako sta roditelja poskrbela za stranski zaslužek in ako sta vse prihranjene zneske proti obrestno (najbolje v hranilnicah) nalagala; potem sta tudi že nekaj za prihodnost svojo in svojih otrok storila. In če je to dolžnost priprostih starišev z navadnim čuvstvom, koliko večja dolžnost je to za izobraženca, za vzgojitelja in učitelja, da preskrbi svoje otroke svojemu stanu primerno. — Njegov stan pa zahteva, da ga njegovi otroci v omiki vsaj dosejajo, če že ne presegajo; torej bo treba, da učitelj svoje otroke, zlasti nenavadno nadarjene sinove, tudi naprej v šolo daje, in da jim takó odprè pót v boljšo bodočnost, nego je bila znabiti očetova, kar so do zdaj, z veseljem bodi povdarjeno, učitelji očetje tudi po mogočnosti storili. Priča tej trditvi so sinovi učiteljev v odličnih, tudi najvišjih službah in v raznih boljših stanovih. — Jaz vsaj takih že mnogo poznam!

Pregovor pravi, da „gospodinja hiši tri vogle podpira“, — ali pa jih podira. Pri izbiranji neveste, kar pa ni, da bi moralo biti, vsaj sv. Pavel je bil tega mnenja, — bo treba tedaj ne samo srce, ampak tudi pamet vprašati: ali ima bodoča soproga in — mati učiteljskemu stanu primerne lastnosti, „ali mi bode ona moje stanje v obče izboljšala, in ali bo dovolj sposobna poleg gospodinjstva veliki del vzgoje lastnih otrok prevzeti?“ — In ako zdanji učitelj — ženin sè stalno plačo in s pravico do postavne pokojnine tudi šteje kaj priženitve, mu tega, posebno z ozirom na stanu primerno vzrejo in preskrbljenje svojih otrok nij zameriti, ampak k takej previdnosti — previdnost pa je hči modrosti — le še svetovati, kajti kaj more rahločuteče stariše sploh bolj tolažiti in veseliti, nego pametno vzgojeni, srečni, preskrbljeni otroci, katerim je zagotovljena večja ali manjša neodvisnost od svojih soderžavljanzov!

Ako si pa v ta namen najpriprostejši stariši prizadevajo, tolikoveč je to od učitelja očeta in njegove soproge pričakovati. Gotovo je, da zaupanje in spoštovanje ljudstva do učiteljstva v onej meri raste ali pada, v katerej se šole in učiteljske rodbine odlikujejo, ali ne. — Bog dal, da bi se vedno bolj množilo število onih učiteljskih otrok, h katerim slobodno učitelj oče in njegova soproga na svoje stare dni pribežita in v njihovem zavetji sad svojega truda brez nadlegovanja sosedov uživata, — dokler v njihovem naročji ne — zaspita. Šesta ter zadnja teza tedaj je: Stanu primerna, dobra vzgoja, oziroma preskrbljenje svojih otrok.